

RAZLIKE U STAVOVIMA O COVID-U IZMEĐU HRVATSKIH I INOZEMNIH HRVAČA

Rožić, Filip

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:535801>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET**

(studij za stjecanje akademskog naziva:
magistar kineziologije u edukaciji i hrvanje)

Filip Rožić

**RAZLIKE U STAVOVIMA O COVID-U IZMEĐU
HRVATSKIH I INOZEMNIH HRVAČA**

diplomski rad

Zagreb, rujan 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu
Kineziološki fakultet
Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

Naziv studija: Kineziologija; **smjer:** Kineziologija u edukaciji i hrvanju

Vrsta studija: sveučilišni

Razina kvalifikacije: integrirani prijediplomski i diplomski studij

Studij za stjecanje akademskog naziva: sveučilišni magistar kineziologije u edukaciji i hrvanju (univ. mag. cin.)

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Kineziologija

Vrsta rada: Znanstveno-istraživački

Naziv diplomskog rada: je prihvaćena od strane Povjerenstva za diplomske radove Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2022./2023. dana 11.5.2022.

Mentor: doc. dr. sc. Damir Pekas

Pomoć pri izradi:

Naslov diplomskog rada

Filip Rožić, 0034078080

Sastav Povjerenstva za ocjenu i obranu diplomskog rada i diplomskog ispita:

1. prof. dr. sc. Damir Pekas	Predsjednik - mentor
2. prof. dr. sc. Mario Baić	član
3. prof. dr. sc. Renata Barić	član

Broj etičkog odobrenja: 89/2023

Rad je u tiskanom i elektroničkom (pdf format) obliku pohranjen u Knjižnici Kineziološkog fakulteta, Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

BASIC DOCUMENTATION CARD

DIPLOMA THESIS

University of Zagreb
Faculty of Kinesiology
Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Croatia

Title of study program: Kinesiology; course Kinesiology in Education and wrestling

Type of program: University

Level of qualification: Integrated undergraduate and graduate

Acquired title: University Master of Kinesiology in Education and wrestling

Scientific area: Social sciences

Scientific field: Kinesiology

Type of thesis: Scientific-research

Master thesis: has been accepted by the Committee for Graduation Theses of the Faculty of Kinesiology of the University of Zagreb in the academic year 2022/2023 on 11. May 2022.

Mentor: *Asst. prof. Damir Pekas*

Technical support:

Thesis title

Filip Rožić, 0034078080

Thesis defence committee:

1. <i>Damir Pekas</i> , PhD, prof.	chairperson-supervisor
2. <i>Mario Baić</i> , PhD, prof.	member
3. <i>Renata Barić</i> , PhD, prof.	member

Ethics approval number:

Printed and electronic (pdf format) version of thesis is deposited in Library of the Faculty of Kinesiology, Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završna verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

doc. dr. sc. Damir Pekas

Student:

Filip Rožić

RAZLIKE U STAVOVIMA O COVID-U IZMEĐU HRVATSKIH I INOZEMNIH HRVAČA

SAŽETAK:

Hrvači kao i sportaši ostalih dvoranskih i kontaktnih sportova, tijekom pandemije izazvane korona virusom naišli su na mnoge prepreke. S obzirom da se s ovakvom situacijom nitko nije susreo informacije koje su dobivali sportaši, u ovom slučaju hrvači, bile su različite i iz različitih izvora. U skladu sa tim informacijama sportaši su stvarali određene stavove/mišljenja, a u skladu sa tim mišljenjima i preporukama koje su dobivali, formirali su određena ponašanja u vezi sa COVID-om 19. Cilj ovog istraživanja je ispitati razlike u stavovima i ponašanjima uzorkovanih pandemijom bolesti COVID 19 između hrvatskih hrvačkih reprezentativaca i hrvačkih reprezentativaca inozemnih reprezentacija. U istraživanju je sudjelovalo 116 hrvača, od toga 71 inozemnih i 45 hrvatskih reprezentativaca. Prosječna dob sportaša je 22.86 godina. Istraživanje je provedeno putem upitnika koje su se sastojale od općih pitanja, pitanja vezanih uz preboljenje i cijepljenje protiv COVID-a 19, The COVID 19 Anxiety Scale, koja se odnosi na procjenu stavova vezanih za pandemiju COVID-a 19 te The COVID 19 Safety Behaviour Checklist koja se sastoji od 7 pitanja koja su povezana sa ponašanjima vezanim uz COVID-19.

Iz rezultata istraživanja moguće je zaključiti kako inozemni i hrvatski reprezentativci imaju vrlo slične stavove o COVID-u 19. Statistički značajna razlika primjećena je samo u jednoj varijabli. Inozemni i hrvatski hrvački reprezentativci generalno ne smatraju COVID 19 značajno opasnijom bolešću od gripe, ali je ipak primjećena statistički značajna razlika u toj varijabli. Kada promatramo ponašanja sportaša koja su uzrokovana stavovima spram COVID-a uočava se razlika u znatno većem broju varijabli. Inozemni hrvači se u većoj mjeri pridržavaju preporučenih mjera. Najveće razlike u ponašanjima očituju se u pridržavanju preporuka veće higijene ruku, držanja distance, nošenju zaštitnih maski ali i prihvaćanje cjepiva kao jedno od važnijih sredstava za samozaštitu od strane inozemnih hrvačkih reprezentativaca. Možemo zaključiti da bez obzira što je većina ispitanih hrvača preboljela COVID 19 sa blažim simptomima ili uopće nije imala COVID 19, i dalje se pridržavaju propisanih mjera zbog sporta kojim se bave i fizičkog kontakta kojeg ostvaruju u njemu.

Ključne riječi: hrvanje, pandemija, mentalno zdravlje, promjena ponašanja, anksioznost

DIFFERENCES IN OPINIONS ABOUT COVID BETWEEN CROATIAN AND FOREIGN WRESTLERS

ABSTRACT

Wrestlers, as well as athletes in other indoor and contact sports, came across numerous obstacles during the pandemic caused by the corona virus. Considering that no one had faced a situation like that one, the athletes, in this case the wrestlers, were provided with contrasting information that came from various sources. The athletes adopted certain attitudes and formed certain opinions based on that information. In accordance with those opinions, including the recommendations they were given, they displayed certain behaviours related to COVID-19. The objective of this research is to examine the differences in attitudes and behaviours resulting from the COVID-19 pandemic between the Croatian national wrestling team members and foreign national wrestling team members. The research included 116 wrestlers, 71 of whom were foreign and 45 Croatian national team members. The average age of the athletes is 22.86 years. The research was conducted using questionnaires that consisted of general questions and questions relating to recovery from and vaccination against COVID-19, including the COVID-19 Anxiety Scale which refers to the assessment of attitudes about the COVID-19 pandemic, and the COVID-19 Safety Behaviour Checklist comprising 7 questions concerning COVID-19-related behaviours.

Based on the results of the research, it may be concluded that foreign and Croatian national team members have very similar attitudes about COVID-19. A statistically significant difference has been observed only in one variable. Foreign and Croatian national wrestling team members generally do not consider COVID-19 to be a disease considerably more dangerous than the flu, but a statistically significant difference has nevertheless been observed in that variable. A difference in a significantly larger number of variables may be observed when examining athletes' behaviours resulting from their attitudes about COVID-19. Foreign wrestlers adhere to the recommended measures to a greater extent. The biggest differences in behaviours are manifested in the implementation of recommendations on maintaining better hand hygiene, keeping a safe distance, wearing protective masks, as well as on accepting the vaccine as one of the most important means of self-protection by the foreign national wrestling team members. It can be concluded that, despite having recovered from COVID-19 with milder symptoms or not having suffered from COVID-19 at all, most of the wrestlers involved in the research continue to adhere to the prescribed measures due to the sport they do and the physical contact they come into while doing it.

Key words: wrestling, pandemic, mental health, behavior change, anxiety

SADRŽAJ

UVOD	8
1. CILJEVI I HIPOTEZE	12
2. METODE ISTRAŽIVANJA.....	13
3.1 Uzorak ispitanika	13
3.2 Uzorak varijabli	14
3.3 Metode obrade podataka.....	15
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	16
4. ZAKLJUČAK	26
5. LITERATURA	28

1. UVOD

U prosincu 2019. godine započelo je širenje globalne pandemije korona virusa (COVID 19) te je većina zemalja uvela stroge epidemiološke mjere u svrhu sprečavanja širenja virusa, a temeljile su se na strogom ograničavanju socijalnog kontakta među građanima. (Flander i sur. 2020).

Ropac i sur. (2020) su opisali najčešće načine širenja ove bolesti i najčešće reakcije zaraženih. Autori ovog istraživanja ukazuju na to da se virus širi respiratornim kapljicama, najčešće na osobe u blizini, a da je prijenos moguć i dodirrom površine na kojoj se nalazi virus. Dio zaraženih ne pokazuje nikakve kliničke znakove bolesti, dok se u najvećem broju radilo o blagoj ili srednje teškoj respiratornoj bolesti. Kod starijih osoba te osoba koje boluju od kroničnih srčanih i plućnih bolesti, dijabetesa ili pretilosti može doći do težeg oblika bolesti sa smrtnim ishodom.

Zbog lakog širenja virusa, u cijelom svijetu došlo je do strožih mjera koje su utjecale na sve aspekte života pa tako i sporta, kako na profesionalni sport tako i na amaterske sportove i klubove. Najteže su bili pogođeni dvoranski i kontaktni sportovi u kojima je došlo do nemogućnosti provođenja treninga i natjecanja zbog mjera kojima se pokušalo spriječiti širenje zaraze, a jedna od njih je bila zabrana korištenja dvorana za sve dobne kategorije osim seniora natjecatelja (Pekas i sur., 2022).

Hrvanje je jedan od takvih sportova koje su bili najviše pogođeni mjerama koje su uspostavljene zbog sprečavanja zaraze. Naime hrvanje pripada skupini dvoranskih sportova koji se odvija u uvjetima izuzetno bliskog fizičkog kontakta dvaju boraca.

Zbog takvog izrazito bliskog fizičkog kontakta korištenje bilo kakve zaštitne opreme, koja je preporučena u svrhu smanjenja širenja zaraze COVID-om, za vrijeme borbe i treninga nije moguće. Zbog svega toga hrvanje spada u grupu sportova u kojima je rizik od obolijevanja COVID-om 19 vrlo velik (Pekas i sur., 2022).

S obzirom na način na koji se COVID 19 prenosi, na moguće posljedice obolijevanja i na to da je hrvanje sport koji podrazumijeva bliski fizički kontakt normalno je da se kod sportaša pojavi određeni strah. Strah je normalna fiziološka reakcija u obliku odgovara na neki poznati, realni uzrok doživljene prijetnje (Crnković, 2017). Anksioznost, koja se razlikuje od uobičajenog stanja straha, je kompleksno neugodno čuvstvo tjeskobe, bojazni, napetosti i nesigurnosti

praćeno aktivacijom autonomnog živčanog sustava. (Petz, 2005). Nadalje, javlja se osjećaj nelagode, napetosti, stresa, panike te iracionalnog lošeg predosjećaja (Kralj, 2021).

Anksioznost, kao stanje predstavlja trenutnu fizičku pobuđenost praćenu osjećajem napetosti, tjeskobe, nelagode i nespecifičnog straha. Specifično, može se javiti kao crta ličnosti te pojedinac u različitim situacijama doživljava veći stupanj anksioznih simptoma, primjerice u sportu (Jović, 2022). Neka istraživanja su pokazala kako aerobna tjelesna aktivnost poput vožnje bicikla, plesa ili šetnje može pomoći smanjenju anksioznosti (Ratey, 2019).

Pekas i suradnici (2022) proveli su istraživanje o anksioznosti i oblicima ponašanja hrvača uzrokovanih pandemijom COVID 19. Uzorak ispitanika činila su 154 hrvačka reprezentativaca i članova stožera. Ispitanici su u tom istraživanju ispitani sa The COVID 19 Anxiety Scale (Jokić i sur, 2020) i The COVID 19 Safety Behaviour Checklist (Jokić i sur, 2020). Autori istraživanja su podijelili rezultate istraživanja u 3 skupine. U prvom dijelu odgovarali su na pitanja o preboljenju i o stavu spram cijepljenja. Najviše ispitanika preboljelo je COVID 19 sa blagim simptomima, a nešto manje od dvije trećine ispitanika cijepljeno je protiv virusa. Rezultati su pokazali da su ispitani hrvači srednje do malo zabrinuti zbog COVID-a 19, ali se uglavnom pridržavaju mjera koje su propisane. Većina hrvača je i odgovorila da ne izbjegavaju fizički kontakt (rukovanje) sa drugima, ali češće peru ruke i koriste dezinfekcijska sredstva. S obzirom da je većina ispitanika bolovala od COVID-a 19 sa blagim simptomima i rezultati pokazuju relativno malu zabrinutost zbog COVID-a 19, ispitani hrvači ne smatraju COVID 19 značajno opasnijom bolesti od gripe. Ovo je vrlo važna informacija zbog specifičnost samog sporta kojim se bave, a koji podrazumijeva vrlo bliski fizički kontakt s protivnikom.

Marić (2021), u svom diplomskom radu istražuje utjecaj pandemije COVID 19 na mentalno zdravlje studenata medicinskih i nemedicinskih smjerova. U istraživanju je sudjelovalo 1348 studenata, prosječne dobi 22.22 godine, od toga 1084 studentica (80,4%) i 257 studenata (19.1%). U istraživanju je korišten upitnik kreiran za potrebe tog istraživanja kojim su se ispitivale opće demografske karakteristike i specifični aspekti pandemije COVID 19, te je korišten *Upitnik depresivnosti, anksioznosti i stresa* (DASS) samoprocjenski upitnici za procjenu razine depresivnosti, anksioznosti i stresa. Dobiveni rezultati su pokazali 2,5 puta veću razinu anksioznosti, stresa i depresije studenata u odnosu na iste rezultate opće populacije izvan pandemijskog vremena. Također, studenti ne medicinskih usmjerenja imali su statistički značajno više rezultate na mjerama depresivnosti i anksioznosti u odnosu na studente medicinskih usmjerenja. Autor u zaključku ističe: „Dobiveni rezultati podupiru promociju

mentalnog zdravlja za sve dobne skupine, sa naglaskom na mlade koji su i inače u osjetljivom životnom periodu zbog karakteristika razvojnog i tranzicijskog razdoblja.“ (Marić 2021; str. 37)

Rosandić (2022), u svom istraživanju utjecaja COVID-a 19 na profesionalno bavljenje sportom navodi kako je pandemija imala utjecaj na sve aspekte života pa tako i onog sportskog. Donesene mjere zatvaranja (engl. lockdowna) dovele su do otkazivanja sportskih događaja i ograničavanja treninga sportaša. Takvi uvjeti ostavili su loše posljedice na tjelesno i psihičko zdravlje samih sportaša, a neke od njih su: smanjenje razine tjelesne aktivnosti, promjene u obrascima spavanja i obroka, sjedilački način života, niska stopa potrošnje energije itd. Sami lockdown odmaknuo je sportaše od njihova načina života i svakodnevne rutine, te su se sportaši našli u situaciji u kojoj su uvjeti za trening bili neprikladni.

Također, javljaju se i problemi sa mentalnim zdravljem, koji uključuju stres, depresiju, strah, nesanicu, ljutnju i dosadu koji su povezani sa izolacijom, a sportaši imaju podjednak rizik za razvoj mentalnih poremećaja kao i opća populacija. Stoga je pri povratku sportskom načinu života bilo potrebno prilagoditi se sportašima i njihovim potrebama te obaviti preventivne preglede sportaša, posebice onih koji su preboljeli COVID 19. Nadalje, važno je bilo i primijeniti mjere prevencije u slučaju zaraze COVID-om 19 tijekom bavljenja profesionalnim sportskim aktivnostima. Dugoročne posljedice pandemije na profesionalni sport i sportaše tek treba utvrditi nakon njenog završetka.

Do sličnih zaključaka došli su u svojem istraživanju Bezzina i sur. (2021) u kojem su proučavali utjecaj pandemije COVID 19 na mentalno zdravlje i kvalitetu života kod mladih sportaša na Malti. Zanimljiv zaključak iz ovog rada je da većina sportaša smatra da su, osim velikog broja negativnih posljedica koje je COVID 19 donio sa sobom tijekom pandemije, a posebno tijekom lockdowna, značajno poboljšali komunikaciju sa trenerom. Li i sur. (2020) smatraju da do te promjene može doći zbog smanjenja psihološke distance koja je obično prisutna između mladih sportaša i trenera u komunikaciji licem u lice na treningu.

Tarakanov i sur. (2021) u svom istraživanju vezanom za restrikcije treninga tijekom pandemije COVID-a 19, zaključuju o negativom utjecaju na transformaciju životnog stila sportaša. Tijekom pandemije nije bilo mogućnosti provođenja kvalitetnih treninga u opremljenim dvoranama kao prije, te su usporedili natjecateljsku efikasnost na državnom prvenstvu hrvanja

za žene u Rusiji 2018. godine (prije pandemije korona virusom) i 2020. godine (tijekom pandemije korona virusom). Natjecateljsku efikasnost su procjenjivali putem sudačkog protokola i video materijala te su promatrali ukupan broj tehničkih i taktičkih akcija, bodovni omjer natjecatelja, prosječni broj tehničkih i taktičkih akcija u minuti i u meču, vremenske intervale između dva napada i prosječno vrijeme borbe. Došlo je do pada efikasnosti u ženskom hrvanju što je vidljivo u smanjenom broju akcija u minuti, smanjenom broju akcija po meču, smanjenom prosječnom broju tehničko taktičkih akcija i u minuti ali i u pojedinom meču. Te rezultati autori su pripisali ograničenjima vezanim za uvjete treniranja. Dobra strana je ta što je primijećen veći broj prijavljenih natjecateljica u hrvanju slobodnim stilom, a to je pripisano manjem broju ozljeda i većom motivacijom sportašica zbog manjeg broja natjecanja.

Zbog laganog širenja zaraze COVID-om 19 u većini zemalja svijeta uvedene su mjere koje su za cilj imale ograničenje fizičkog kontakta između ljudi. Iako se u većini slučajeva radi o blagoj do srednje teškoj bolesti u javnosti su najsnažnije odjeknuli slučajevi sa teškim posljedicama i/ili smrtnim ishodom. Zbog svega toga zabrinutost i strah od obolijevanja uvukli su se u svaki dio društva pa tako i sport.

Stroge mjere koje su uvedene sa ciljem smanjenje kontakta poremetile su kako trenažni proces tako i ritam natjecanja svih sportaša. To je imalo veliki utjecaj na sportaše i njihovu svakodnevnu rutinu kako na fizičkoj tako i na mentalnoj razini.

Sve što se dešavalo vezano za COVID, a posebno mediji, utjecali su na zauzimanja različitih stavova spram COVID-a. Socijalni psiholozi definiraju stavove kao vrednovanje ljudi, objekata ili ideja (Aronson, i sur., 2005).

Prema Aronson i sur. (2005) stavovi imaju tri sastavnice: emocionalna – čine je emocionalne reakcije prema objektu stava; spoznaja – čine ju misli i vjerovanja o objektu stava; ponašanja – koju čine postupci i vidljivo ponašanje prema objektu stava. Stavovi i ponašanja su u uskoj vezi, ali ta veza nije nimalo jednostavna. Usprkos ranijim istraživanjima (LaPiere, 1934, prema Aronson i sur. 2005; Wickler, 1969, prema Aronson i sur. 2005), koja tvrde da se pomoću stavova ne može predvidjeti ponašanje osobe prema nekom objektu stava, novija istraživanja (DeBono i Snyder, 1995; Zanna i Fazio, 1982) govore u prilog tvrdnji da je ponašanje moguće predvidjeti u određenim uvjetima (Aronson, i sur., 2005). Fazio (1990) tvrdi da je bitno razlučiti kakvo je ponašanje koje se želi predvidjeti - slučajno ili namjerno i planirano.

Primijećena su različita mišljenja i stavovi spram COVIDA 19 u različitim slojevima društva i kod ljudi koji se bave različitim poslovima i sportovima. Također je primijećeno u medijima da su mnoge zemlje imale različite pristupe COVID-u 19 u globalu (npr. Švedska).

Džolić (2020) u svojem završnom radu ističe problem dezinformacija i načina prezentiranja informacija što uvelike može utjecati na stavove prema nekom objektu (u ovom slučaju COVID-u) a posljedično i na ponašanja. S tim u vezi u ovom istraživanju zanima nas postoje li razlike u stavovima odnosno mišljenjima spram COVID-a 19 između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca, te postoje li razlike u ponašanjima (namjernih i planiranih) koja su proizašla iz tih stavova/mišljenja, protoka informacija i preporuka ponašanja tijekom pandemije COVID-a 19.

2. CILJEVI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja je ispitati postoji li statistički značajna razlika u stavovima spram COVID-a 19 i ponašanjima uzrokovanih pandemijom bolesti COVID 19 između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca.

Očekuje se da će zbog drugačijeg protoka informacija odnosno različite razine praćenja informacija sportaša o COVID-u i zbog različitog pristupa odgovornih ljudi na razini vlada različitih država spram COVID-a 19 biti uočena statistički značajna razlika u stavovima/mišljenjima spram korona virusa i ponašanjima uzrokovanim pandemijom korona virusa između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca, iako se u cijelom svijetu bolest širi na isti način, a zbog interneta su informacije uglavnom svima vrlo lako dostupne.

Osim razlike u praćenju informacija treba napomenuti i da su države imale različite pristupe borbi protiv COVID-a. Kao primjer drugačijeg pristupa borbi protiv COVID-a najviše se isticao pristup Švedske koja se oslanjala na odgovornost svojih građana i imala drugačije mjere borbe protiv ove zarazne bolesti.

Na temelju postavljenog cilja postavlja se slijedeća hipoteza:

H1: Postoji statistički značajna razlika u stavovima spram COVID-a 19 i u nekim ponašanjima uzrokovanih pandemijom COVID-a 19 između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca.

Očekuje se da će stavovi hrvatskih hrvačkih reprezentativaca biti optimističniji u odnosu na inozemne hrvačke reprezentativce. Ta optimističnost očitovati će se u manjoj zabrinutosti za

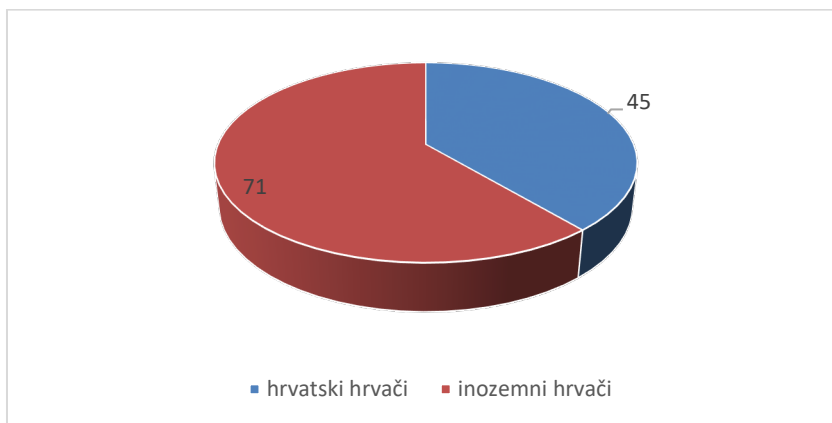
svoje zdravlje i zdravlje ljudi iz bliske okoline (prijatelji i rodbina) te kroz vjerovanje da ukoliko i dođe do zaraze to neće imati ozbiljnijih posljedica po oboljele. Osim toga hrvatski reprezentativci će smatrati COVID istom ili sličnom bolešću kao što je i gripa.

Samim time postojat će razlike u ponašanju koja će se očitovati u manjem pridržavanju poželjnih i preporučenih ponašanja za suzbijanje širenja zaraze kod hrvatskih hrvačkih reprezentativaca u odnosu na inozemne hrvačke reprezentativce.

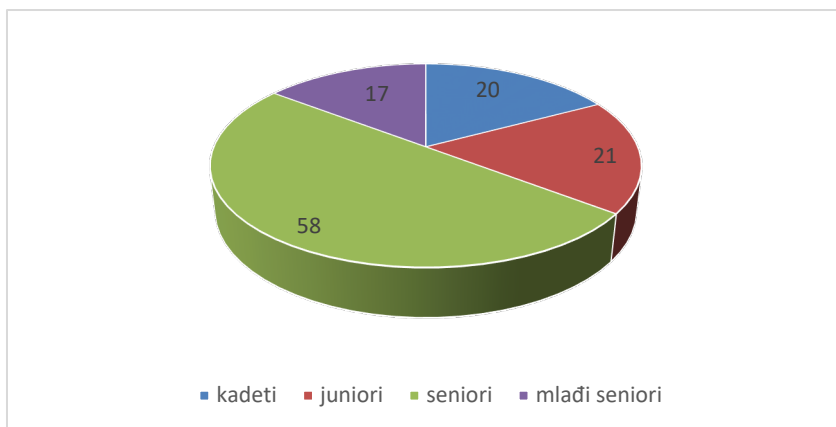
3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1 Uzorak ispitanika

U istraživanju je sudjelovalo 45 hrvatskih te 71 inozemni hrvački reprezentativac (Slika 1.). Sudionici su muškarci, dobnih kategorija seniori, mlađi seniori, juniori i kadeti (Slika 2.), prosječne dobi 22,86 godina. Sportaši su dobrovoljno pristupili istraživanju te su upoznati sa svrhom samog istraživanja. Istraživanje je odobrilo Povjerenstvo za znanstveni rad i etiku Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Slika 1. *Uzorak ispitanika po kategoriji domaći ili inozemni hrvači reprezentativci ((Albanija, Armenija, Austrija, Bjelorusija, Bosna, Češka, Finska, Iran, Litva, Mađarska, Moldavija, Mađarska, Poljska, Portugal, Rumunjska, SAD, Španjolska, Srbija, Švedska, Švicarska, Ukraina)*

Slika 2. Uzorak ispitanika po dobnim kategorijama

3.2 Instrumenti i varijable

Ispitanici su u prvom upitniku trebali navesti demografske podatke: zemlja iz koje dolaze, dobnu kategoriju (kadeti, juniori, mlađi seniors i seniors) te kojim se sportom bave. Nakon općih pitanja u upitniku su trebali odgovoriti na pitanja vezana uz preboljenje COVID-a 19 i cijepljenje protiv COVID-a 19 koja predstavljaju dio varijabli ovog istraživanja.

„Jeste li primili cjepivo za korona virus?“ u kojem su odgovori od 1 do 3, gdje je 1=DA; 2=NE, ne planiram se cijepiti u skorijoj budućnosti i 3=NE, planiram se cijepiti čim se ukaže mogućnost i „Jeste li preboljeli COVID 19?“ u kojem su ispitanici mogli odabrati jedan od 4 moguća odgovora: 1=NE; 2=DA asimptomatski; 3=DA, imao sam blage simptome; 4=DA, imao sam teže simptome.

Nakon dijela vezanog uz preboljenje i cijepljenje slijedio je upitnik The COVID 19 Anxiety Scale (Jokić i sur., 2020), koja se inače odnosi na samoprocjenu anksioznosti uzrokovane COVID-om 19, a sadržajno gledano pitanja daju i informaciju o stavovima spram COVID-a 19 koje smo u ovom istraživanju željeli promatrati i predstavljaju dio varijabli.

The COVID-19 Anxiety Scale se sastoji od 5 pitanja (varijabli): Koliko ste zabrinuti zbog COVID-a 19?; Koliko je vjerojatno da biste se Vi mogli zaraziti COVID-om 19?; Koliko je vjerojatno da bi se netko koga poznajete mogao zaraziti COVID-om 19?; Ako se zarazite korona virusom, koliko ste zabrinuti da bi bolest mogla biti ozbiljna?; Koliko je, prema Vašem mišljenju, ovaj virus opasniji od virusa gripe?. Ispitanici su zaokruživali ocjene od 0 do 4 u kojem 0 označava odgovor uopće se ne odnosi na mene; 1 – donekle se NE odnosi na mene; 2 – niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene; 3 – donekle se odnosi na mene; 4 – u potpunosti se odnosi na mene.

Posljednji upitnik koji su ispitanici ispunjavali je CSBC, odnosno, The COVID 19 Safety Behaviour Checklist sastoji se od 7 pitanja (varijabli) koja su povezana sa namjernim i planiranim ponašanjima proizašlima iz stavova spram COVID-a 19 (Jokić i sur., 2020). Pitanja u CSBC upitniku su: Perem ruke češće i temeljitije nego obično; Izbjegavam mjesta s puno ljudi; Češće pratim vijesti vezane uz širenje COVID 19; Nosim zaštitnu masku; Koristim sredstva za dezinfekciju ruku; Izbjegavam rukovanja s drugim ljudima; Izbjegavam ljude koji izgledaju bolesno. Ispitanici su zaokruživali odgovore od 0-4 ovisno o razini provođenja nekih od ponašanja u svrhu manje mogućnosti širenja virusa (0=uopće ne; 1=najvjerojatnije ne; 2= ni ne ni da; 3=najvjerojatnije da; 4=sigurno da).

3.3 Metode obrade podataka

Podaci su prikupljeni tijekom međunarodnih hrvatskih kampova koji su bili organizirani od strane Hrvatskog hrvackog saveza u Poreču tijekom 2022. godine. Svim ispitanicima dani su upitnici u papirnatom obliku i dane su im upute i objašnjenja o načinu i svrsi provođenja istraživanja.

Nakon ispunjenih upitnika od strane svih ispitanika, podaci su uneseni u program Microsoft Excel te obrađeni u programu TIBCO Statistica v.13 (TIBCO Statistica Inc, OK, USA).

Za sve varijable izračunata je deskriptivna statistika (aritmetička sredina – A.S., i standardna devijacija – St.Dev.), dok je normalnost distribucije provjerena Kolmogorov-Smirnovljevim testom.

Razlika u stavovima i ponašanjima uzrokovanim stavovima spram COVID-a 19 između hrvatskih i inozemnih hrvata testirane su pomoću Mann-Whitney U testa. Korištena je neparametrijska metoda jer je distribucija rezultata odstupala od normalne distribucije. Prag prihvatanja hipoteze je $p < 0,05$.

4. REZULTATI I RASPRAVA

U Tablici 1. prikazani su deskriptivni parametri svih varijabli zasebno za inozemne hrvačke reprezentativce i hrvatske hrvačke reprezentativce.

Tablica 1. Osnovni deskriptivni parametri svih varijabli

Varijabla	Inoz. Rep. (n=71)	Hrv. Rep. (n=45)
	A.S.±St.Dev.	A.S.±St.Dev.
V1- Jeste li preboljeli COVID-19?	2,25±1,08	2,42±0,94
V2- Jeste li primili cjepivo za korona virus?	1,31±0,62	1,87±0,63
V3- Koliko ste zabrinuti zbog COVID-a-19?	1,03±1,04	1,11±1,05
V4- Koliko je vjerojatno da biste se Vi mogli zaraziti COVID-om-19?	1,65±1,14	2,11±1,32
V5- Koliko je vjerojatno da bi se netko koga poznajete mogao zaraziti COVID-om-19?	2,06±1,40	2,42±1,20
V6- Ako se zarazite korona virusom, koliko ste zabrinuti da bi bolest mogla biti ozbiljna?	1,27±1,15	1,44±1,06
V7- Koliko je, prema Vašem mišljenju, ovaj virus opasniji od virusa gripe?	1,39±1,18	1,76±1,00
V8-Perem ruke češće i temeljitije nego obično	2,63±1,28	2,16±1,19
V9- Izbjegavam mjesta s puno ljudi	1,68±1,28	1,16±1,09
V10- Češće pratim vijesti vezane uz širenje COVID-19	1,80±1,37	0,73±0,96
V11- Nosim zaštitne masku	2,48±1,34	2,49±1,27
V12- Koristim sredstva za dezinfekciju ruku	2,30±1,40	1,62±1,21
V13- Izbjegavam rukovanja s drugim ljudima	1,41±1,21	0,78±1,02
V14- Izbjegavam ljude koji izgledaju bolesno	2,37±1,31	2,02±1,36

Legenda: Varijabla – naziv varijable; A.S. – aritmetička sredina; St.Dev. – standardna devijacija

Iz Tablice 1. možemo vidjeti kako je većina inozemnih i hrvatskih reprezentativaca preboljela COVID 19 sa blagim simptomima ili uopće nisu preboljeli COVID 19, te je većina uzorka primila cjepivo za korona virus. Ovakvi rezultati potvrđuju rezultate prijašnjih istraživanja koja su provedena sa sportašima.

Sobierajski i sur. (2022) su u svojem istraživanju, u kojem su istraživali stavove prema cijepljenju među elitnim poljskim sportašima, dobili rezultate koji kažu da je 76,3 % ispitanika primilo cjepivo. Zanimljiv podatak iz tog istraživanja je da je najveći utjecaj na cijepljenje/ne-cijepljenje sportaša imao trener. Naime, u uzorku cijepljenih sportaša uvjeravanje trenera je najviše puta navedeno kao glavni razlog za cijepljenje, na drugom mjestu je naveden pritisak matične federacije, a objašnjenje i uvjeravanje liječnika je tek na trećem mjestu.

U uzorku necijepljenih sportaša najčešći razlog za ne cijepljenje navedeno je uvjeravanje trenera, na drugom mjestu je navedeno uvjeravanje različitih osoba iz okoline i kao treći najčešći razlog navedeno je nepovjerenje prema cjepivu.

Marinos i sur. (2022) također su proučavali stavove i praksu vezanu za cijepljenje među grčkim sportašima. Više od 90% sudionika smatra cjepiva sigurnima, učinkovitima i važnima za javno zdravlje. Procijepljenost barem jednom dozom bila je 93,5%, dok je 53,9% sportaša bilo potpuno cijepljeno. Zabrinutost oko potencijalnih nuspojava posebno su izrazile sportašice (59,1% žena u usporedbi s 42,2% muškaraca ($p < 0,001$)). Glavni razlozi za izbjegavanje cijepljenja bili su strah od sigurnosti cjepiva, zabrinutost zbog kratkog vremenskog razdoblja za razvoj i testiranje cjepiva i sumnja u rizik od izlaganja infekciji virusom SARS-CoV-2.

Varijable iz The COVID 19 Anxiety Scale (Jokić i sur., 2020) odnosno pitanja iz ovog upitnika koja opisuju stavove i mišljenja ispitanika (u ovom slučaju hrvatskih reprezentativaca) spram COVID-a 19, s obzirom na prosječno relativno niske ocijene, pokazuju nisku razinu zabrinutosti vezano za COVID 19.

Vjerojatnost da će se zaraziti COVID-om 19 ispitanici hrvatski također ocjenjuju relativno niskom ocjenom. Ta ocjena je nešto viša nego u prvom pitanju pa je pretpostavka da su sportaši svjesni lakog širenja bolesti i prirode sporta kojim se bave. Pod tim se najprije misli na blizak fizički kontakt koji je u hrvanju neizbježan.

Rezultati iz Tablice 1. pokazuju da su sportaši svjesni da je virus COVIDA 19 izuzetno virulentan pa ocjenjuju da je vjerojatnost zaraze nekog koga oni poznaju još većom ocjenom nego u prva dva pitanja.

Zanimljiv podatak koji se može primijetiti iz Tablice 1. je da su kod oba pitanja koja se tiču vjerojatnosti obolijevanja, hrvatski hrvački reprezentativci su ocijenili prosječno većom ocjenom od inozemnih hrvačkih reprezentativaca.

Relativno mala zabrinutost se može primijetiti i iz slijedeće dvije varijable. Naime iz Tablice 1. vidljivo je da većina ispitanika u obje grupe (inozemni i hrvatski hrvački reprezentativci) ne smatra COVID 19 bolešću značajno opasnijom od gripe. Iz toga vjerojatno proizlazi i stav da ukoliko bi i se i zarazili virusom COVIDA-a 19 to ne bi imalo neke ozbiljne posljedice.

Do takvih rezultata su istraživači dolazili i u ranijim istraživanjima (Pekas i sur, 2022). Autori su putem frekvencije ocjena promatrali stavove o COVIDU-u i iz rezultata je vidljivo da su i hrvači i prateće osoblje (treneri fizioterapeuti i sl.) vrlo malo zabrinuti za obolijevanje i posljedice tog potencijalnog obolijevanja.

Ovakav stav spram COVID-a 19 je, u situaciji pandemije, na neki način neizbježan ukoliko hrvači žele aktivno i ozbiljno nastaviti sa treninzima i natjecanjima. Zbog izuzetno bliskog fizičkog kontakta u hrvanju, sa jedne strane i izuzetne virulentnosti SARS-CoV-2 virusa (uzročnik COVID-a 19) s druge strane, sportaši koji bi bili pretjerano zabrinuti zbog posljedica obolijevanja bi vjerojatno morali prekinuti sa treninzima i natjecanjima tijekom pandemije.

S obzirom da većina hrvačkih reprezentativaca na neki način „žive od sporta“ motivi za nastavak bavljenja hrvanjem možda bi mogli biti i drugačiji.

Naime, Evli i sur. (2020.) proveli su istraživanje o anksioznosti izazvanoj COVID-om među nogometašima od kojih je bilo 447 amatera i 137 profesionalnih nogometaša u periodu između 2019-2020 kada je pandemija bila u punom zamahu. Značajne razlike u osjećaju anksioznosti ovisile su o tome u kojoj su ligi igrali, u kojem klubu, kakav su odnos imali unutar tima te kakve su im bile prehrambene i higijenske navike. Zaključili su da postoji značajna razlika između nogometaša amatera i profesionalnih nogometaša te da su profesionalni nogometaši osjećali puno jače simptome anksioznosti od amatera zato što je nogomet njihova profesija od koje zarađuju za život.

Treći dio Tablice 1., od pitanja V8 do pitanja V14, odnosi se na ponašanja koja su uzrokovana COVID-om 19 i s tim povezanim stavovima.

Iz Tablice 1. vidljivo je da su inozemni hrvački reprezentativci više prilagodili svoja ponašanja preporukama i informacijama koje su dobili na različite načine.

Najprije ćemo se osvrnuti na pitanja koja se tiču higijene ruku, što je u većini zemalja bila preporučena promjena ponašanja. Iz Tablice 1. vidljivo je da inozemni hrvatski reprezentativci nešto češće peru ruke i koriste dezinfekcijska sredstva.

Isto tako tijekom pandemije preporuka je u većini zemalja bila da se izbjegavaju mjesta na kojima se okuplja veći broj ljudi. Inozemni hrvatski reprezentativci su se prema dostupnim informacijama iz ovog istraživanja više pridržavali te preporuke iako su i inozemni i hrvatski hrvatski reprezentativci ovu promjenu u ponašanju ocijenili relativno malom prosječnom ocjenom.

Moguće objašnjenje ovoga odnosi se na vjerovanje većeg dijela ispitanih hrvata kako socijalna distanca nije potrebna ukoliko se pridržavaju uputa i preporuka kako zaštititi sebe ali i ostale ljude oko sebe od potencijalne zaraze virusom.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da ispitanici hrvatski nisu pretjerano pratili vijesti vezane za COVID 19 iako je iz dostupnih rezultata ovog istraživanja vidljivo da su inozemni hrvatski reprezentativci nešto više pratili vijesti o COVID-u od hrvatskih hrvatskih reprezentativaca.

Razlog za slabo praćenje informacija o COVID-u možda možemo pronaći u istraživanju koje je provela Džolić Dolores u svojem završnom radu.

Džolić (2020) navodi da strah od nepoznatog potiče ljude da se što bolje informiraju kako bi mogli shvatiti situaciju u kojoj se nalaze te kako ju lakše prebroditi. Autorica također navodi i da su ljudi svjesni kako je razvitak tehnologije donio i problem dezinformacija, tako da je način informiranja i prihvaćanje istoga ostao na samim ljudima te ih „prisililo“ da odaberu „svoj“ način i medij koji će im odgovarati.

Nadalje, vezano za nošenje zaštitnih maski obje grupe odgovaraju da se to najvjerojatnije odnosi na njih što znači da se podjednako pridržavaju mjera koje nalažu nošenje zaštitne maske ukoliko to situacija u kojoj se nalaze zahtijeva.

Ovu promjenu u ponašanju su i inozemni i hrvatski hrvatski ocijenili sa najvišom ocjenom, a razlog za takav rezultat se može nalaziti u tome što je u većinu javnih ustanova bilo zabranjeno ući bez zaštitne maske.

Na pitanje vezano za izbjegavanje fizičkog kontakta odnosno izbjegavanje rukovanja sa drugim ljudima obje grupe su uglavnom odgovarale da se ne odnosi na njih. Pošto se ispitanici u oba uzorka pridržavaju preporuke o pojačanoj higijeni ruku (Perem ruke češće i temeljitije nego

obično; Koristim sredstva za dezinfekciju ruku) rezultat u ovoj varijabli je na neki način i razumljiv. Naravno, svi koji poznaju hrvanje kao sport mogu jednostavno zaključiti da, hrvачi kojima je problem imati bliski fizički kontakt u vrijeme pandemije COVID-a 19, jednostavno moraju na neko vrijeme prestati sa treninzima i natjecanjima. To je u skladno rezultatima nekih dosadašnjih istraživanja (Rosandić, 2021).

Pekas i sur. (2020) u svojem istraživanju provedenom na hrvачima i ljudima koji prate hrvачe (treneri, fizioterapeuti i sl.) na pitanje o izbjegavanju fizičkog kontakta ispitanici najčešće odgovaraju da se to uopće ne odnosi na njih. Čak 55 od 154 ispitanika odgovorilo je da se to ne odnosi na njih.

U posljednjoj varijabli testa CSBC, odnosno, The COVID 19 Safety Behaviour Checklist, koja se odnosi na izbjegavanje ljudi koji izgledaju bolesno, obje grupe najčešće odgovaraju kako se odnosi na njih, što ukazuje na dozu opreza vezano uz bolest.

Slične rezultate su u svojem rezultatu dobili i Pekas i sur. (2022) jer je najčešći odgovor na pitanje o izbjegavanju ljudi koji izgledaju bolesno bio 3 (najvjerojatnije da).

U ovom kontekstu zanimljivo je spomenuti i istraživanje Pellino i sur. (2022) koji u svojem preglednom radu skreću pozornost da su se zbog socijalne distance, uzrokovane lockdownom, sportaši susreli sa velikim brojem problema. Autori ovog rada zaključuju kako je u većini pregledanih radova primijećena veća razina stresa i anksioznosti te psihološkog stresa kod sportaša ali također napominju da se sportaši generalno bolje nose sa takvim situacijama jer tijekom sportske karijere prolaze kroz slične razine stresa, posebno na natjecanjima. Ovaj zaključak posebno vrijedi za elitni rang sportaša.

Iz varijabli koje se odnose na ponašanja ispitanika uzrokovana stavovima spram COVID-a i informacijama koje su ispitanici dobivali na različite načine vidljivo je kako se testirani uzorak ispitanika pridržava osnovnih preporuka ponašanja koje se odnose na higijenu ruku, češće pranje ruku i korištenje dezinfekcijskih sredstava te nošenje zaštitnih maski, koje je u većini zemalja i obavezno.

Korištena je neparametrijska metoda jer je distribucija rezultata odstupala od normalne distribucije. Prag prihvaćanja hipoteze je $p < 0,05$ (Tablica 2.).

Tablica 2. Pokazatelji normalnosti distribucija varijabli za procjenu stavova i ponašanja vezanih za COVID 19

Varijable	N	max D	K-S
V1- Jeste li preboljeli COVID-19?	116	0,289	p < ,05
V2- Jeste li primili cjepivo za korona virus?	116	0,358	p < ,05
V3- Koliko ste zabrinuti zbog COVID-a-19?	116	0,233	p < ,05
V4- Koliko je vjerojatno da biste se Vi mogli zaraziti COVID-om-19?	116	0,168	p < ,05
V5- Koliko je vjerojatno da bi se netko koga poznajete mogao zaraziti COVID-om-19?	116	0,157	p < ,05
V6- Ako se zarazite korona virusom, koliko ste zabrinuti da bi bolest mogla biti ozbiljna?	116	0,196	p < ,05
V7- Koliko je, prema Vašem mišljenju, ovaj virus opasniji od virusa gripe?	116	0,200	p < ,05
V8-Perem ruke češće i temeljitije nego obično	116	0,169	p < ,05
V9- Izbjegavam mjesta s puno ljudi	116	0,210	p < ,05
V10- Češće pratim vijesti vezane uz širenje COVID-a 19	116	0,213	p < ,05
V11- Nosim zaštitne masku	116	0,179	p < ,05
V12- Koristim sredstva za dezinfekciju ruku	116	0,139	p < ,05
V13- Izbjegavam rukovanja s drugim ljudima	116	0,226	p < ,05
V14- Izbjegavam ljude koji izgledaju bolesno	116	0,165	p < ,05

Legenda: Varijabla – naziv varijable; N – broj n-titeta; max D – najveće odstupanje empirijske i relativne kumulativne frekvencije; K-S - Kolmogorov - Smirnovljev test za utvrđivanje normaliteta distribucije

Razlika u stavovima i ponašanju između hrvatskih i inozemnih hrvača ustanovljena je putem Mann-Whitney U testa.

U Tablici 3. prikazani su rezultati testa sume rangova između inozemnih hrvačkih reprezentativaca i hrvatskih hrvačkih reprezentativaca.

Tablica 3. Mann Whitney U test, Test sume rangova

Varijabla	U	p-value
V1- Jeste li preboljeli COVID-19?	1451,5	0,378
V2- Jeste li primili cjepivo za korona virus?	837	0,000*
V3- Koliko ste zabrinuti zbog COVID-a-19?	1517,5	0,636
V4- Koliko je vjerojatno da biste se Vi mogli zaraziti COVID-om-19?	1283	0,067
V5- Koliko je vjerojatno da bi se netko koga poznajete mogao zaraziti COVID-om-19?	1366,5	0,182
V6- Ako se zarazite korona virusom, koliko ste zabrinuti da bi bolest mogla biti ozbiljna?	1425	0,311
V7- Koliko je, prema Vašem mišljenju, ovaj virus opasniji od virusa gripe?	1240	0,036*
V8-Perem ruke češće i temeljitije nego obično	1249	0,043*
V9- Izbjegavam mjesta s puno ljudi	1226	0,030*
V10- Češće pratim vijesti vezane uz širenje COVID-a 19	884	0,000*
V11- Nosim zaštitne masku	1597,5	0,998
V12- Koristim sredstva za dezinfekciju ruku	1153,5	0,010*
V13- Izbjegavam rukovanja s drugim ljudima	1111	0,004*
V14- Izbjegavam ljude koji izgledaju bolesno	1361	0,171

Legenda: Varijabla – naziv varijable; U –ukupan rezultat; p-value – razina statističke značajnosti testa

U obje grupe ispitanici većinom ili nisu preboljeli COVID 19 ili ako su i preboljeli COVID 19 to je bilo asimptomatično ili sa vrlo laganim simptomima i u toj varijabli nema statistički značajne razlike.

Kada promatramo cijepljenje i odluku da, ukoliko se nisu cijepili, će to svakako napraviti u budućnosti čim budu za to imali priliku primjećujemo statistički značajnu razliku. Inozemni hrvački reprezentativci češće su cijepljeni i skloniji su cjepljenju od hrvatskih hrvačkih reprezentativaca koji cjepivo doživljavaju sa dozom skepse. Razloge za ovakve rezultate možemo pronaći također u Tablici 3. Naime, inozemni hrvački reprezentativci statistički značajno češće prate vijesti vezane uz širenje i preporučenu prevenciju širenja COVID-a 19.

Osim praćenja informacija smanjenu procijepljenost možemo tražiti i u nedovoljnoj edukaciji ili okolini ispitanika.

Maslarda (2022) u svom diplomskom radu, gdje su obrazloženi stavovi spram cijepljenja na uzorku studenata, navodi kako 49% ispitanika smatra da je cijepljenje potrebno dok 51% ispitanika smatra kako cjepivo nije potrebno. Navedeno istraživanje je zapravo pokazatelj kako je nužno provesti edukacijske programe koji bi promovirali cijepljenje i sve njegove dobrobiti, objasniti eventualne nuspojave te razjasniti sve nedoumice. Ispitanici u ovom istraživanju kao najčešći razlog ne pristupanja cijepljenju ističu kako cjepiva nisu dovoljno proučavana, njihovo prebrzo stavljanje na tržište ili pak smatraju kako COVID 19 ne predstavlja rizik na njihovo zdravlje.

Sobierajski i sur. (2022) proveli su istraživanje među vrhunskim Poljskim sportašima. Ukupan broj aktivnih sportaša u Poljskoj reprezentaciji je 7563, a u istraživanju je sudjelovalo 1073 sportaša. Za daljnju analizu iskorišteno je 895 potpuno popunjenih upitnika. Istraživanje je pokazalo da na stavove sportaša prema cijepljenju protiv COVID-19 uvelike utječe okolina u kojoj žive, posebice treneri i rodbina. Na samu odluku da li će se pojedinac cijepiti proizlazi iz društvenih normi. Iz tog razloga bitno je graditi svijest o preventivnoj zdravstvenoj zaštiti, čije je cijepljenje ključna komponenta, ne samo među sportašima nego i u njihovom društvenom okruženju. Istraživanje je također pokazalo jaku potrebu za zdravstvenim odgojem među sportašima u pogledu prevencije zaraznih bolesti koje ih mogu isključiti iz treninga. Obrazovanje i formiranje pro zdravstvenih stavova može povećati postotak cijepljenih vrhunskih sportaša. U nekom od budućih istraživanja bilo bi zanimljivo ovu tematiku istražiti na hrvačkoj populaciji.

Što se tiče stavova i mišljenja spram COVID-a oba uzorka glavnom ne izražavaju preveliku zabrinutost, a razlog za takav stav spram COVID-a možemo pronaći u činjenici da su ispitanici vrlo rijetko imali teže posljedice nakon obolijevanja. Samo prilikom usporedbe COVID-a 19 sa gripom primjećujemo da su hrvatski hrvački reprezentativci svjesniji da je virus COVID-a

opasniji od virusa gripe iako obje grupe ispitanika generalno gledajući ne smatraju virus COVID-a 19 nekom bolesti zbog koje su zabrinuti.

Takvi rezultati se donekle slažu i sa drugim istraživanjima provedenim na sličnu temu. Rezultati istraživanja koje su proveli Sobierajski i sur. (2022) provedeno na elitnim poljskim sportašima pokazuju da se 27,3% ispitanika u potpunosti slaže sa tvrdnjom da COVID-19 nije opasna bolest i 23,4% ispitanika se donekle slaže da COVID 19 nije opasna bolest. Nasuprot tome samo se 7,4% ispitanika u potpunosti ne slaže sa tom tvrdnjom, dakle smatra COVID 19 opasnom bolesti.

Nadalje, Pekas i sur. (2022) su u svojem istraživanju došli do zaključka kako hrvatski reprezentativci i članovi stožera COVID 19 ne smatraju značajno opasnijom bolesti od gripe što je vjerojatno uzrokovano minimalnim problemima koje je COVID 19 uzrokovao među hrvaticima i članovima stožera jer je većina preboljela sa lakšim simptomima ili uopće nisu bili zaraženi jer je tek 16 od 154 ispitanika imalo teži oblik bolesti.

Što se tiče promjena ponašanja, koji su nastupili uslijed stavova i mišljenja o COVID-u 19, između inozemnih i hrvatskih hrvača uslijed COVID-a 19, rezultati Mann-Whitney U testa pokazali su statističke značajne razlike u pet od sedam varijabli.

U varijablama koje se odnose na higijenu ruku (Perem ruke češće i temeljitije nego obično; Koristim sredstva za dezinfekciju ruku) postoji statistički značajna razlika. Rezultati pokazuju da su i hrvatski i inozemni hrvački reprezentativci ozbiljnije pristupili higijeni ruku, međutim hrvatski hrvački reprezentativci u manjoj mjeri nego inozemni hrvački reprezentativci. Pekas i sur. (2022) su u svojem istraživanju došli do rezultata da je najčešći odgovor na pitanja o korištenju dezinfekcijskih sredstava i češćem i temeljitijem pranju ruku bio „ 4 - sigurno da“

Kada se osvrnemo na varijable koje se odnose na fizički kontakt (Izbjegavam mjesta s puno ljudi; Izbjegavam rukovanja s drugim ljudima) rezultati ovog istraživanja, provedenog na hrvatskim i inozemnim hrvačkim reprezentativcima, pokazuju da su inozemni hrvački reprezentativci nešto značajnije prilagodili svoja ponašanja preporukama WHO-a o izbjegavanju fizičkog kontakta i izbjegavanja mjesta sa puno ljudi.

Generalno gledajući očito je da su i hrvatski i inozemni hrvački reprezentativci donekle promijenili svoja ponašanja u skladu sa preporukama ali iz rezultata je vidljivo da su tim promjenama u ponašanju inozemni hrvači pristupili ozbiljnije.

Razlozi tomu mogu biti različite mjere u različitim državama, medijska promocija mjera za suzbijanje pandemije ali i vlastiti izbor svakog pojedinca da li želi prihvatiti preporuke ili ne, a taj izbor svakako je u uskoj vezi sa stavovima spram COVID-a 19.

Rezultati su pokazali kako postoje manje ali ipak značajne razlike između inozemnih i hrvatskih reprezentativaca kad je u pitanju izbjegavanja mjesta sa puno ljudi. Razlog takvog ponašanja možemo izvući iz prijašnjeg stajališta o COVID 19 virusu, odnosno stava kako virus i nije opasniji od virusa gripe te kako uz dovoljno opreza i pridržavanja mjera možemo biti dovoljno zaštićeni, a opet ne mijenjati svoje navike.

Rezultati također pokazuju kako inozemni sportaši u značajno većoj mjeri prate vijesti vezane uz širenje COVID-a 19. Obrazloženje ove razlike mogu biti različite.

U istraživanju koje je proveo Begović (2021) cilj je bio ispitati ulogu medija i jesu li ti isti mediji u doba pandemije bili dovoljno važan izvor informacija ljudima. Istraživanje je pokazalo kako su ti mediji bili izuzetno bitni te da su ljudi najviše koristili medije za vlastito informiranje, a samim time je vidljiv značajan porast korištenja medija u svrhu informiranja i to u puno većoj količini negoli prije pandemije. Iz istraživanja se također može primijetiti kako su se i teme pretraživanja informacija mijenjale, odnosno u puno manjoj količini su se našle teme poput politike, crne kronike i nekog senzacionalizma. Mediji su odavali dojam kao da izvještavaju sve manje istinite stvari i da se sve više šire „teorije zavjere“. Samim time su ispitanici istaknuli kako sve manje vjeruju novinarima i da se više pouzdaju u ono što govore znanstvenici, liječnici i epidemiolozi, što nam daje uvid u to da ljudi zapravo prate medije ali da im i dalje ne vjeruju potpuno.

Ispitani uzorak hrvača iz ovog istraživanja pokazao je vrlo malu zabrinutost oko oboljenja COVID19 virusom. To je donekle razumljivo jer oni hrvači koji imaju drugačije stavove spram COVID-a vjerojatno su tijekom pandemije odustali od redovitih treninga te time vjerojatno izgubili mjesto u reprezentaciji svoje države.

Iz gore navedenih rezultata možemo djelomično prihvatiti hipotezu postavljenu u ovom istraživanju. Naime, iako u većini varijabli vezanih za stavove o COVID-u ne postoji statistički značajna razlika (izuzev usporedbe virusa COVID-a i gripe), u većini namjernih i planiranih ponašanja koja su vezana uz stavove o COVID-u primijećene su statistički značajne razlike između hrvatskih i inozemnih hrvačkih reprezentativaca.

5. ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u stavovima odnosno mišljenjima spram COVID-a 19 i promjenama ponašanja uzrokovanih stavovima i informacijama o pandemiji COVID-a 19, između hrvatskih hrvačkih reprezentativaca i inozemnih hrvačkih reprezentativaca. U istraživanju je sudjelovao 71 inozemni hrvački reprezentativac te 45 hrvatskih hrvačkih reprezentativaca. Pitanja su se odnosila na oboljenje i cijepljenje protiv COVID 19, upitnik The COVID 19 Anxiety Scale (Jokić i sur.2020), čija pitanja su iskorištena u svrhu procjene stavova odnosno mišljenja spram COVID-a 19 te upitnika CSBC, The COVID 19 Safety Behaviour Checklist koja se sastoji od 7 pitanja koja su povezana sa ponašanjima uzrokovanim pandemijom COVID-a 19 (Jokić i sur. 2020).

Rezultati dobiveni putem Mann-Whitney testa pokazuju kako se dvije grupe statistički značajno razlikuju u pitanjima koja se odnose na cijepljenje protiv COVID-a 19. Inozemni hrvači u većem broju su cijepljeni i skloniji su cijepljenju od hrvatskih hrvačkih reprezentativaca. Nadalje dvije grupe hrvača razlikuju se u procjeni opasnosti virusa u odnosu na virus gripe gdje inozemni hrvači u usporedbi sa hrvatskim hrvačima imaju stav da je COVID opasnija bolest od gripe. Osim toga inozemni hrvači su značajnije prilagodili svoja ponašanja kako bi suzbili širenje COVID-a i to se očituje u poboljšanju higijenskih navika, izbjegavanja mjesta s puno ljudi i praćenje vijesti vezanih za COVID 19 stoga hipotezu možemo djelomično prihvatiti

U varijablama koje se odnose na preboljenje COVID-a 19, zabrinutosti zbog COVID-a 19, zabrinutosti oko ozbiljnosti od oboljenja, da li nose zaštitne maske i izbjegavaju ljude koji izgledaju bolesno, nema statistički značajne razlike između grupa.

Iz dobivenih rezultata možemo također zaključiti kako su obje grupe srednje ili malo zabrinute zbog svega što COVID 19 donosi, ali i kako se pridržavaju mjera koje su propisane. Tu malu zabrinutost možemo pripisati i samom sportu kojim se bave, a koji sa sobom donosi kontakt s ljudima kroz trening i sparing borbe. Drugi razlog je taj što je većina hrvača preboljela COVID 19 sa blagim simptomima poput niske temperature ili gubitak osjetila okusa i mirisa ili uopće nije oboljela, a tome također razlog može biti sam sport i stvaranje boljeg imuniteta kroz bavljenje sportom i tjelesnom aktivnosti.

Bez obzira na srednje do malu zabrinutost hrvačkih reprezentativaca spram COVID-a pandemija je imala značajan utjecaj na funkcioniranje hrvačkih klubova uopće iz kojih potječu ti reprezentativci.

Iz tog razloga je proveden EU projekt pod nazivom „Hrvači Trešnjevke za sportske organizacije civilnog društva (SODC) u kriznim situacijama“. Taj projekt proveo je Hrvački klub *Trešnjevka* u suradnji sa Kineziološkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu uz potporu Vlade RH. Cilj projekta bio je ojačati kapacitete sportskih udruga za provedbu aktivnosti prilagođenih lokalnim problemima te omogućiti pružanje učinkovitog odgovora na potrebe lokalne zajednice u kriznim situacijama poput pandemije, potresa itd. Zbog prisilne prilagodbe s obzirom na novonastalu situaciju, klubovi i njihovi članovi, stvorili su sposobnost da se više okrenu prema područjima elemenata psihosocijalnog zbrinjavanja u katastrofama kao što su sigurnost, smirivanje, važnost komuniciranja, suradnje, povezanosti i psihološka podrška.

Na kraju možemo zaključiti kako se ponašanje hrvatskih i inozemnih hrvača promijenilo zbog pandemije COVID-a 19, ali su inozemni hrvači ozbiljnije shvatili potrebu za promjenama u ponašanju u odnosu na hrvatske te su se njihove navike vezane uz higijenu, korištenje dezinfekcijskih sredstva, izbjegavanje kontakta više promijenile u odnosu na hrvatske hrvače. Razlog za takav pristup ovakvoj izvanrednoj situaciji, koja je pogodila sport u globalu pa i hrvanje, može biti bolja informiranost jer inozemni hrvački reprezentativci značajno češće i više prate vijesti vezane uz COVID 19.

6. LITERATURA

- Aronson, E., Wilson, T.D. i Akert, R.M. (2005). *Socijalna Psihologija*. Zagreb, Mate.
- Begović, P. i Labaš, D. (2021). Medijske navike, povjerenje publike i lažne vijesti u doba koronavirusa. *Communication Management Review*, 6(1), 6-28. <https://hrcak.srce.hr/261003>.
- Bezzina, D., Pace, M. i Cumbo R. K. (2021). The implications of COVID-19 on mental health and well-being in young athletes in Malta. *Malta Journal of Education*, 2(2), 6-27. doi: [10.1007/s11920-023-01422-y](https://doi.org/10.1007/s11920-023-01422-y).
- Crnković, D. (2017). Anksioznost i kako ju liječiti. *Medicus*, 26 (2 Psihijatrija danas), 185-191. <https://hrcak.srce.hr/189044>.
- De Bono, K.G. i Snyder, M. (1995). Acting on one's attitudes: The role of history of choosing situations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 629-636
- Džolić, D. (2020). *Problem „Infodemije“ i način prezentiranja vijesti o koronavirusu (Završni rad)*. Koprivnica: Sveučilište Sjever. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:702685>.
- Evli F., Gidik O. i Cerit E. (2020). Anxiety Levels of Footballers in Regional Amateur and Professional Leagues During Pandemic. *Process Ambient Science*, 2020: Vol. 07(Sp1); 81-85, DOI: [10.21276/ambi.2020.07.sp1.0a09](https://doi.org/10.21276/ambi.2020.07.sp1.0a09)
- Fazio, R. H. (1990). Multiple processes by which attitudes guide behavior: The MODE model as an integrative framework. U M. P. Zanna (Ur.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 23, pp. 75–109). San Diego, CA: Academic Press.
- Jokic-Begic, N., Lauri Korajlija, A. i Mikac, U. (2020). Cyberchondria in the age of COVID-19. *PLoS One*, 15(12). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243704>.
- Jović, N. (2022). *Višedimenzionalni perfekcionizam, vremenska perspektiva i kompetitivna anksioznost kod sportaša natjecatelja (Diplomski rad)*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:106275>.

- Kralj, Ž. (2021). *Utjecaj covid pandemije na mentalno zdravlje zdravstvenih djelatnika na COVID odjelu (Diplomski rad)*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:519023>.
- Li, W., Yang, Y., Liu, Z. H., Zhao, Y. J., Zhang, Q., Zhang, L. i Xiang, Y. T. (2020). Progression of mental health services during the COVID-19 outbreak in China. *International Journal of Biological Sciences*, 16(10), 1732–1738. <https://doi:10.7150/ijbs.45120>.
- Marić, A. (2021). *Utjecaj pandemije COVID-19 na mentalno zdravlje studenata (Diplomski rad)*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Medicinski fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:751963>.
- Marinos, G., Lamprinos, D., Georgakopoulos, P., Kavoukidis, N., Oikonomou, E., Zoumpoulis, G., Siasos, G., Schizas, D., Nikolopoulos, A., Botonis, P. G., Damaskos, C., Rachiotis, G., Lagiou, P. i Orfanos, P. (2022). Evaluation of the perceptions, attitudes and practices among Greek non-professional athletes visiting a public hospital during March 2022, towards covid-19 vaccination and its consequences on sports training and sports activity. *Vaccines*, 10(11), 1821. <https://doi.org/10.3390/vaccines10111821>.
- Maslarda, A. M. (2022). *Stavovi o cijepljenju i procijepljenost studenata COVID-19 cjepivom (Završni rad)*. Zadar: Sveučilište u Zadru. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:585188>.
- Pellino, V.C., Lovecchio, N., Puci, M.V., Gatti, A., Pirazzi, A., Negri, F. Ferraro, O.E. i Vandoni, M. (2022). Effects of the lockdown period on the mental health of elite athletes during the COVID-19 pandemic: a narrative review. *Sport Sciences for Health* 18, 1187–1199 (2022). <https://doi.org/10.1007/s11332-022-00964-7>
- Pekas, D., Bagarić, D., Vračan, D., Mekić, A. i Trajković, N. (2022). Anksioznost i oblici ponašanja hrvača uzrokovani pandemijom COVID-19.30. U G. Leko (ur.), *30. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske: Kineziologija u Europi izazovi promjena* (str. 1747-1754). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
- Pekas, D., Sertić, H., Marić, J. i Cvetković, Č. (2005). Razlike između djece hrvača i nesportaša u dobi od 12 godina u nekim antropološkim obilježjima. U V. Findak (ur.), *14. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske: informatizacija u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije*. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.

- Petz, B., (2005). *Psihologijski rječnik*, Naklada Slap
- Ratey, J. J. (24. 10. 2019). *Can exercise help treat anxiety.*
[https://www.health.harvard.edu/blog/can-exercise-help-treat-anxiety-2019102418096.](https://www.health.harvard.edu/blog/can-exercise-help-treat-anxiety-2019102418096)
- Ropac, D., Stašević, I. i Rafaj, G. (2020). Neki epidemiološki pokazatelji u pandemiji COVID-19 u Republici Hrvatskoj tijekom 2020. godine. *Acta Med Croatica*, 74, 299-305.
- Rosandić, I. (2021). *COVID-19 i profesionalno bavljenje sportom (Diplomski rad)*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet. [https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:484697.](https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:484697)
- Sobierajski, T., Krzywanski, J., Mikulski, T., Pokrywka, A., Krysztofiak, H. i Kuchar, E. (2022). Sports Elite Means Vaccine Elite? Concerns and Beliefs Related to COVID-19 Vaccines among Olympians and Elite Athletes. *Vaccines* 10, 1676.
[https://www.mdpi.com/2076-393X/10/10/1676.](https://www.mdpi.com/2076-393X/10/10/1676)
- Tarakanov, B. I., Apoyko, R. N., Petrov, S. I. i Koblova, V. S. (2021). Covid-19 related training service restrictions: effects on competitive technical scores in elite women's freestyle wrestling. *Teoriya i Praktika Fizicheskoy Kultury*, 8, 97-99.
- Zanna, M.P., i Fazio, R. H. (1982). The attitude-behavior relation: Moving towards a third generation of research. U M.P. Zanna, E.T.Higgins i C.P. Herman (ur.) Consistency in social behavior : The Ontario Symposium (Vol. 2, str. 283-301).